

Tureluren

Tureluren

80 Selfies gewoon op papier

Jan Siemonsma

Schrijver: Jan Siemonsma

ISBN: 978-94-6318-998-9

Ontwerp kft: Anonieme sneltekenaar (Barcelona, 2006)

© Jan Siemonsma (2015)

Inhoud

9	Tureluren
12	Zigzag over de IJssel
16	Kaapse Bossen
19	Ontgroening
22	Langbroekerwetering
25	Horsterwold
29	De Esserberg
32	Austerlitz
36	Heusden zonder Altena
41	Kantelpunt
43	Brabantse Sahara
45	Vrijland
48	Arme student
50	Het Groene Woud
54	Korenburgerveen
57	De (halve) landbouwingenieur
59	Volharding in de Ardennen
62	Lijn 163
65	Tussendoortje
67	Baronie van Breda
70	Doorn
73	Gezeik
75	Mookerheide
78	Moord bij de St. Jan
82	Aristoteles
84	De eerste van vijftien
88	Arkemheen-Eemland
91	Monnikenwerk
94	Vierhouten
97	Reichswald
100	Verdrag van Baarlo

103	Achtertuint
106	Wekeromse Zand
109	Curriculum Vitae Junior
111	Graafschap
115	Plantage Willem III
118	Bambara Love Song
121	Rondje turf
125	Apeldoorns Kanaal
129	Meestervervalser
131	Radio Kootwijk
135	De Meinweg
138	APK
140	Schelde-Rijn Kanaal
144	Locus paludosus
148	Tussen kunst & kitsch
150	Maasheggen
154	Biesbosch
157	Globetrotter
159	Kolkend Kampen
162	Groeten uit Grollo
166	Alle hens aan dek
168	Kwadratuur Dwingelderveld
172	Fort Elmina
175	New York, New York
178	Geen zuivere koffie
182	West-Friesland
186	Dochter van dertien
188	Alkmaar en Daendels
191	Noordhollandse duinen
195	Weekje Wijk aan Zee
198	Altena zonder Heusden
202	Sri Lanka – Voorpret
204	Sri Lanka – Eerste & tweede dag
208	Sri Lanka – Derde dag
211	Sri Lanka – Vierde dag

- 214 Sri Lanka - Vijfde dag
217 Sri Lanka - Zesde dag
220 Sri Lanka - Zevende dag
223 Sri Lanka - Achtste dag
225 Sri Lanka - Negende dag
228 Sri Lanka - Tiende dag
231 Sri Lanka - Elfde dag
234 Sri Lanka - Twaalfde dag
236 Sri Lanka - Dertiende dag
239 Sri Lanka - Veertiende dag
242 Sri Lanka - Dag vijftien & zestien
245 Sri Lanka - Zeventiende dag
247 Sri Lanka - Dag achttien & negentien
250 Sri Lanka - Dag twintig & eenentwintig

Tureluren

Wanneer ik om een uur of tien in de ochtend na een lange zoektocht bij mijn auto terugkeer komt er een Bromsnor achter een boom tevoorschijn. Ik groet beleefd: *“Goedemorgen, agent.” “Van hetzelfde meneer. Ik wil graag even controleren of u de vogelwet niet heeft overtreden”,* antwoordt de agent, en vóór ik er erg in heb slaat hij met de vlakke hand op mijn boerenpet, zo’n pet met een binnenrand waarin je kievitseieren veilig op je hoofd kunt vervoeren. Bromsnor’s gezicht straalt hoopvolle verwachting uit dat het eierstruif langs mijn wangen naar beneden zal druipen. Ik leg hem uit dat ik, als hybride landbouwkundige en bioloog van Wageningen, slechts geïnteresseerd ben in de interactie tussen landbouwactiviteiten en weidevogels, en tussen weidevogels onderling. Momenteel heeft de tureluur mijn speciale interesse. Bromsnor neemt zijn verlies en stapt weer op de fiets: *“Nou, ik ga maar weer eens, bedankt voor de medewerking. Veel succes met de tureluurs. Ik wip even aan bij moeder de vrouw voor een bakje koffie.”* Het zou me niet verbazen als zijn gewip uitloopt op een ontbijtje met een gebakken, geconfisqueerd, bevrucht kievitseitje.

Minstens één keer per jaar, in de maand maart, moet ik instinctief een ochtend door de Friese weilanden dolen om uren te turen naar het gedrag van weidevogels rond hun nesten. Het eerste kievitseitje van 2015 is op 8 maart in Zuid-Holland gevonden, het eerste kievitseitje in Friesland op 10 maart. Plaats en eerlijke vinder zijn niet bekend gemaakt, en het ei is niet aangeboden aan de Friese autoriteiten. Dit jaar is immers voor het eerst ‘rapen’ ook verboden in Friesland.

Op 17 maart 2015 ben ik uiterst vroeg uit de veren voor de pelgrimage vanuit Wageningen naar ‘It Heitelân’, om bij het krieken van de dag – tegen zeven uur – in het veld te zijn. Ook

dit jaar ga ik weer naar het gebied aan de oostkant van het Slotermeer. De afgelopen jaren vond ik hier af en toe een kievitseï maar vooral lege nesten omdat een slimme boerenknecht me te vlug af was. Maar dit jaar hoef ik hem niet te vrezen want hij mag ze lekker niet rapen.

Ik maak een mooie wandeling langs de oevers van het Slotermeer, maar zie weinig weidevogels. De boeren zijn volop mest aan het uitrijden en trekken evenwijdige sporen in de bodem met hun injectiespuiten. En er is geen nest bestand tegen drijfmest. Maar mijn dag is al goed door de vlucht van een tiental wulpen in de motregen, de wandelgangen van de ploeterende veldmuizen, de spurtjes van de talrijke angsthazen, en het gegak van de domme ganzen in het water.

Op zeker moment zie ik vele kieviten boven een geschikt stoppelveld hun karakteristieke duikvluchten maken. Maar ik heb nog geen tureluur gehoord of gezien. Het nest van een tureluur is trouwens veel beter verborgen in een grote graspol dan het nest van een kievit. De kievit maakt niet veel meer dan een kuiltje, open en bloot in het veld: even wiebelen met het kontje, en klaar is kievit. De tureluur nestelt wel graag in de buurt van de kievit omdat deze een heel arsenaal aan trucjes heeft om predatoren op afstand te houden, en daarvan profiteren de eieren van de tureluur.

Als jochie heb ik maar één keer een nest met eieren van de tureluur gevonden. Dat was uitermate verwarrend. Door te 'tureluren' – dat is uren turen – had ik de plaats van het nest nauwkeurig kunnen bepalen. Maar wat doen die twee kievitseieren in een tureluur nest? Ik wist toen nog niet dat tureluur eieren erg lijken op die van de kievit.

Neem maar eens een bak met tweehonderd eieren – kost even wat moeite –, honderd van de kievit en honderd van de tureluur, en probeer dit mengsel vervolgens weer te scheiden. Het lijkt me iets om tureluurs van te worden. Het zou me verbazen als zelfs een kenner een score van tachtig

procent haalt.

Systematisch doorzoek ik het stoppelveld van ongeveer twee hectare en vind elf(!) lege kievitsnesten. Een viertal nesten is zelfs op slinkse wijze gemarkeerd. De boerenknecht is me nog steeds te vlug af. Het illegale 'ljipaaisykjen' lijkt hier gewoon door te gaan.

Later op de dag zie ik bij een waterpartij twee tureluurs met hun felrode poten, maar het is duidelijk nog een beetje aan de vroege kant voor deze weidevogel. Ik zal de komende weken vaker moeten tureluren!

Trouwens, die ontmoeting met Bromsnor was niet meer dan een leuke droom 'the day after', een verwachtingsvolle droom over handhaving van het raap verbod. Je zou hopen dat controle overbodig is bij de 'oprjochte Fries', maar die elf lege nesten stemmen niet optimistisch. Van de andere kant gun ik Bromsnor zijn in beslag genomen kievitseitje als het alternatief is dat het ei eerst wordt geperforeerd en vervolgens verzuipt in de drijfmest.

Maar tureluren is in elk geval compleet onschuldig!

Zigzag over de IJssel

De IJsselkop, de splitsing van Rijn en IJssel, ligt tussen Huissen en Westervoort, net ten zuiden van Arnhem. Daar ga ik een andere keer nog wel eens heen om te tureluren naar de boten. Het voetveer Rheden-Lathum is de meest zuidelijke toeristische oversteek van de IJssel (afgezien van twee grote bruggen in Arnhem) en daar stap ik op 28 augustus 2014 op de fiets en vaar naar de overkant, 'la rive droite.' Het pontje heeft de vlag van Natuurmonumenten in top, en draagt de onheilspellende naam WUTA: Wacht Uw Tijd Af. Vanaf het pontje moet ik om de Rhederlaagse Plassen heen, een groot recreatiegebied dat grenst aan de IJssel. Bij Gemaal De Liemers staat een restant van een stoomturbine ter herinnering aan vervlogen tijden. De Liemers is trouwens de naam van deze streek, begrensd door Rijn, Gelderse IJssel en Oude IJssel, maar niemand kent die naam. Gemakshalve wordt het gebied meestal bij de Achterhoek gerekend.

In Doesburg steek ik de Oude IJssel over onder het toezicht van de Martinitoren die met vierennegentig meter in de top-tien van hoogste kerktorens van Nederland staat. Mooi stadje, Doesburg! De route leidt me langs een gracht met nieuwbouw grachtenpanden, duidelijk geïnspireerd op de Amsterdamse grachtengordel. Alleen jammer dat ze allemaal hetzelfde zijn!

Even buiten het stadje wordt bij een boerderij langs de weg een rustplek aangeboden op een kruiwagenbank, handig te verplaatsen dus van de schaduw in het zonnetje, ware het niet dat hij in de schaduw met een stevig slot aan het tuinhok is vastgeklonken. Er zit ook een geldkistje aan vast om de gemaakte investering terug te verdienen, hetgeen niet gaat lukken gezien de drie grijpstuivers die de eigenaar er zelf ingelegd heeft.

Via Steenderen – een klein plaatsje, maar wel de hoofdzetel van Aviko (Aardappel Verwerkende Industrie Keppel en Omstreken) – kom ik langs de Bronkhorstermolen in Bronkhorst. De ‘slimste mens’ van Nederland wist de vraag “*Wat is het kleinste stadje van Nederland?*” niet te beantwoorden, ik ook niet trouwens. Maar dat is dus Bronkhorst, niet te verwarren met Persingen in de Ooijpolder, het kleinste kerkdorp van Nederland.

Even verder huizen vier ooievaars in twee nesten in oude bomen langs de rivier. Een schitterend plaatje! Ze kunnen het echt nog wel zelf, een mooi plekje vinden; ze hebben onze kunstmatige paalwoningen niet nodig.

Ik blijf de rechteroever volgen tot aan de Cortenoeversebrug aan de zuidkant van Zutphen, vanwaar je een prachtig uitzicht hebt over de IJssel en deze mij (nog) onbeschreven stad. Meteen in de uiterwaarden aan de linkeroever negeer ik de ‘Weg naar het Ganzenei’, maar daardoor – zo leer ik later – mis ik wel een van de zeldzame plekjes waar je daadwerkelijk met de voeten in de IJssel kunt staan.

In Brummen word ik langs Landgoed Spaensweerd geleid met bijzondere tuinen die af en toe publiekelijk te bezichtigen zijn. Wanneer ik met het Bronkhorsterveer weer terug zigzag van de linkeroever naar de rechteroever, staat aan gene zijde een stoet van zo’n vijftien dwergauto’s te wachten voor de overtocht naar Brummen. “*Sjors van de goggomodebielenclub*”, riepen wij vroeger als we zo’n autootje zagen. Ook al zijn deze goggomobils, Messerschmitts en BMW Isetta’s nog zo klein, het Bronkhorsterveer is ook niet zo groot, dus het moet in twee overtochten waardoor ik een aantal wat beter kan bekijken. De DWAC verkoopt aan de leden in elk geval mooie zwarte T-shirts met lichtgevende opdruk ‘Nederlandse Dwergautoclub’, zodat ze in het donker niet over het hoofd worden gezien. In een dwergauto verwacht ik een dwergchauffeur, maar die vlieger gaat niet op. Grote mannen, vaak met zware vrouwen, vullen deze

drie- of vierwielige een- of tweezitters, die naar voren of naar boven open gaan. De veerman moet af en toe diep door de knieën om bij zijn veergeld te kunnen.

Net over het pontje staat als een baken langs de IJssel de op-zeven-na-dikste populier van Nederland (2πr = zeven meter dertig in 2014). Hij is van de ondergang gered door Het Steenders Landschap (HSL). Ik heb niet kunnen ontdekken waar zijn zeven grotere broers zich ophouden.

Vlak onder Bronkhorst passeer ik het gemaal in de monding van de Grote Beek. Dit gemaal wordt aangepast zodat grote vis weer de Grote Beek op kan zwemmen. In de voormalige dienstwoning van het gemaal zit nu het Kunstgemaal – een galerie voor hedendaagse kunst – en het Keukengemaal waar je een streekgerecht kunt nuttigen. Ik eet met groot genoegen een mosterdsoup met ingrediënten van de Doesburgsche Mosterdfabriek.

Hoewel nog wel heel kleurrijk, staan de gladiolen op een grote akker er een beetje uitgedund en zielig bij: zij bloeiden iets te laat voor het eerbetoon op de Via Gladiola!

Ik zigzag weer terug naar de overkant met het pontveer Olburgen–Dieren. Deze komt aanvaren met twee goggomobils die ik eerder al op het Bronkhorsterveer heb gezien: de stoet is uit elkaar gevallen, de reünie voorbij. De staat van onderhoud van deze pont is erbarmelijk, maar je wordt uitgenodigd om op een website de constructie van een nieuwe bak op de voet te volgen. Oplevering gepland voor 1 oktober. Alle Dierenaren mogen dan een keer gratis proefvaren.

In Ellecom kom ik langs twee veelkleurige, drukke keramische beelden in pasteltinten van ene Bob Lejeune, die Het Dorp en De IJssel moeten voorstellen. Over smaak valt niet te twisten!

In Rheden ligt langs de doorgaande weg De Valkenberg, een vakantieoord van het Rode Kruis. Een standbeeld van Henri Dunant staat op de oprit. Het gebouw zou nauwelijks mijn

aandacht hebben getrokken ware het niet dat ik zeer recentelijk een klaagzang van mijn zus heb aangehoord over een vakantie week die zij met haar invalide man daar deze zomer heeft mogen doorbrengen: hoge kosten voor een minimale verzorging! En mijn zus is absoluut geen zeurpiet en ook geen krent. Het Rode Kruis is niet onfeilbaar.

Op de laatste kilometer nader ik een scootmobiel van achteren. De berijder lijkt een bouquet kunstbloemen op zijn hoofd te hebben. Als ik passeer complimenteer ik de chauffeur met zijn mooie hoedje. "*Hoedje?*", roept hij me na: "*Helm zal je bedoelen.*"

Kaapse Bossen

Mijn wandeling van 4 september 2014 op de Utrechtse Heuvelrug begint bij Restaurant Darthuizen aan de westzijde van Leersum. Ik heb zelf een route uitgezet van ongeveer vijftientig kilometer tussen Leersum en Doorn die stukjes meepikt van bestaande wandelingen in combinatie met fiets- en ruiterspaden in de Kaapse Bossen en ommelanden.

Ik ben er vroeg bij deze keer, negen uur, en de zon schijnt nog laag door de bomen. Mijn lange schaduw wijst me de weg naar het westen. De tocht begint met een illusie, want de Dartheide is vroeger wel heide geweest, maar nu louter bos. Al snel klimt het pad naar de Darthuizerberg, die achtenveertig duizelingwekkende meters hoog is.

Er worden boswerkzaamheden – uitdunnen – voor het najaar aangekondigd, maar het is meer dan alleen maar uitdunnen: exoten worden verwijderd om inheemse soorten meer ruimte te verschaffen. De asielzoekers van AZC De Hoogstraat dat hier midden in de bossen ligt zijn gewaarschuwd!

Kastanjes vallen inmiddels spontaan uit de bomen, en het paddenstoelen seizoen is weer begonnen. Enkele paarden kijken verbaasd op als ik zo vroeg langs hun weide loop. Gezien het uitgebreide netwerk van ruiterspaden, moeten er veel maneges in de buurt zijn.

De solitaire grafheuvel die hier op de kaart is aangegeven kan ik niet vinden, maar niet getreurd want er liggen nog meer op de route. Wel kom ik meerdere grote bosmiernesten tegen die eigenlijk veel interessanter zijn want daar gebeurt van alles als je erin prikt, in tegenstelling tot die prehistorische grafheuvels.

Op Landgoed Maarsbergen ligt een hindernisbaan in het bos. Ik denk eerst dat de eigenaar van het landgoed, de familie De Beaufort, voor zichzelf een trimbaan heeft aangelegd, maar

kom even later tot het inzicht dat het een hindernisbaan voor paarden is, of beter nog... voor De Beaufort's op hun paarden. De hindernissen lopen door vanuit het bos tot op de grasvelden rond het Kasteel, waar ook enkele gevlochten edelherten op ware grootte onder een boom staan te grazen. Niet ver van het Kasteel is een weiland langs de Buurtsteeg in gereedheid gebracht voor het buurtfeest. Met briefjes in plastic hoezen aan houten paaltjes is rondom het weiland aangegeven wie waar mag staan. Uit de lijst van standhouders moet ik helaas concluderen dat het geen diervriendelijk feestje gaat worden. De inwendige mens wordt verzorgd door Teus de palingroker en Mets de ganzenborstbrader. Je kunt lid worden van de Vereniging van Ganzenvangers en van de Werkgroep van Houtsnippen vangers (de gevangen beschermde houtsnip dient voor onderzoek!). Er is een Schietsimulator en een kraam van Wapenhandel Janssen uit Veenendaal. Maar de topattractie lijkt mij de Keuken van het Ongewenst Dier. Het gaat gelukkig niet om afgebroken zwangerschappen, maar het zou me niet verbazen als de club ergens een vondeling luikje heeft. Ze hebben dé oplossing voor al het dierlijk afval zoals afgeschoten ganzen, afgedankte paarden en ongewenste Amerikaanse rivierkreeften: opeten die handel! Of om het nog positiever te omschrijven: De Keuken van het Ongewenst Dier redt deze dieren van de afvalverwerking. Net of die afgeschoten domme gans daar ook maar een haar beter van wordt. Maar ach, de verwerking tot lekkernij wordt hier in elk geval luister bijgezet door de Jachthoornblazers.

Na al die bossen eindelijk een bloeiend heideveld met bankjes voor een vroege picknick.

Aan de Doornse kant zijn veel wandelroutes uitgezet in de Kaapse Bossen; de Rolstoelroute bewaar ik voor later. De Kaapse Bossen danken hun naam aan een vroegere eigenaar met Zuid-Afrika ervaring: de bossen deden hem denken aan het bos aan de voet van de Tafelberg in Kaapstad. Er moeten

enkele ‘follies’ in deze bossen staan waarvan ik alleen de uitkijktoren op de Doornse Kaap tegenkom. Maar deze prachtige uitkijktoren kun je moeilijk een follie noemen als je boven op het platform de Domtoren van Utrecht en de Pyramide van Austerlitz kunt ontwaren.

Via de Ruiterberg kom ik bij een veld met een tiental prehistorische grafheuvels. Er staat een paaltje, met een logo van ene ROB ogenschijnlijk bestaande uit twee poppetjes, en verder de tekst ‘Archeologisch Monument. Grafheuvel.’ ROB blijkt de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek te zijn, die inmiddels al weer is opgegaan in de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Het verband tussen ROB en zijn logo wordt me niet duidelijk.

Even later zie ik hoe Staatsbosbeheer de inheemse boomsoorten probeert te promoten. Een groot stuk bos is volledig kaal gekapt. Op een drietal plaatsen zijn in enkele concentrische cirkels jonge eiken aangeplant, die moeten proberen het gebied te heroveren op de exoten die echter al tot zaagsel zijn gedecimeerd. Een gedegen bescherming van de jonge boompjes tegen wildvraat is noodzakelijk, en dan nog lijkt het overlevingspercentage zeer laag. Zo goed zijn de inheemse soorten hier ingeburgerd, dat ze veel natuurlijke vijanden hebben!

Ontgroening

Dochter Ilse kwam vorige week, op zaterdag 6 september 2014, om vijf uur 's ochtends thuis met haar kleding gedoopt in bier en haar mooie lange haar stijf van de onbestemde smurrie, maar wel met de inauguratie bul van de Wageningse Studenten Vereniging Ceres op zak.

Marita als nihilist ("*Je laat je toch niet zomaar vernederen!*") en ik als KSVer ("*Waarom val je van mijn geloof af?*") hebben behoorlijk tegen haar keuze geprotesteerd, maar ze heeft zich niet laten vermurwen en... volgehouden.

Van mijn eigen groentijd in 1967 bij de Katholieke Studenten Vereniging St. Franciscus Xaverius zijn veel beelden vervaagd en bijna alle tastbare bewijzen vernietigd. Ik vond het een vrij zinloze exercitie, maar in die tijd werd negentig procent van de studenten lid van een vereniging – er viel daarbuiten in Wageningen niet veel te beleven –, nu is dat ongeveer vijftwintig procent.

Tijdens een recente reünie in Zuid-Limburg van het KSV Bestuur 1970-1 uit ons jaar hebben we collectief ons geheugen eens opgefrist, en enkele tastbare attributen zijn uit persoonlijke archieven tevoorschijn gekomen.

Zo is daar de uitnodigingsbrief van de Candidaatscommissie (CC) met de aanhef 'Weledele Heer'. Een paar dagen later ben je helemaal niets meer: negentig klooiën, een tachtigtal jongens en elf meisjes, die een dag of zestien lang vernederd en uitgeput gaan worden.

Bij aankomst op Sociëteit Cantil op 5 september worden we door de Klooiendrijverscommissie naar een kleine ruimte gedirigeerd om door kapper Sötebeer van het 5-Mei Plein kaal geschoren te worden. Hij durft iedereen ook nog een visitekaartje te geven als ware dit het ultieme bewijs van zijn vakmanschap. De meisjes blijft dit ritueel uiteraard bespaard,

evenals kloosterling Paul (later mijn beste vriend nadat we in het tweede jaar dezelfde tropische studierichting hebben gekozen). Te midden van ons, makke schapen, bevinden zich enkele fopklooien, ouderejaars die de zaak een beetje moeten opschudden met ongepast gedrag.

De CC bestaat uit negen leden (waaronder het 'vrouwelijk lid' en het 'jongste lid'), en is uitermate goed berekend op zijn taak, uitgerust met paardenzweepjes. We worden eerst herkenbaar uitgedost: de meisjes met een schortje, de jongens met een groen strikje en een helm, waarop met tandpasta het volgnummer is gekalkt. Iedere ochtend, en verder wanneer het de CC goeddukt, staan we op appèl: Nummer, Naam. Maakt iemand door uitputting of ander ongerief een foutje, dan beginnen we gewoon weer vooraan (of achteraan, mocht dat de CC beter uitkomen). In de loop der dagen worden aan de nummers en namen ludieke onderdeeltjes toegevoegd: 'Aarts' wordt 'Aartsbisschop', 'Negenenzestig' wordt 'Soixante-neuf', 'Sturm' wordt 'Sturm und Drang', en 'van Boheemen' wordt 'Ausländer'. Is een van de klooien ziek dan wordt er collectief voor hem gebeden: "*Rabarber, rabarber, rabarber*".

Het eerste bezoek aan de kroegzaal van Sociëteit Cantil is een genadeloze kruipessie onder tafels en stoelen door, besmeurd met keukenafval en groene zeep, de trappen op. Bier halen voor ouderejaars mag alleen via een speciaal schandblok op de bar.

Van essentieel belang is ons 'zieltje', een klein notitieboekje waarin je lunch- of kennismakings-afspraken met ouderejaars vastlegt.

De Rijndoop is een vast onderdeel. In de pikdonkere nacht worden we in lange slierten hand-in-hand door het Arboretum naar de uiterwaarden geleid, waar we eerst moeten biechten. De zwemmers worden gescheiden van de niet-zwemmers, zogenaamd om ongelukken uit het verleden te vermijden. Ondertussen komt Vadertje Rijn, al vloekend, in

een klein roeibootje aanvaren. “1,2,3,4,5,6,7, *Rhenus, Rhenus, red ons het leven, 1,2,3,4,5, red ons het vege lijf*” (of iets dergelijks) moesten we uitkramen bij de rituele onderdompeling.

In vol ornaat worden we nog een keer ingezet in een demonstratieve optocht met een twintigtal tractoren en een enkele geit in Hoogland bij Amersfoort, een protest tegen de dreigende sluiting van het Instituut voor moderne veevoeding De Schothorst.

Na een dag of tien gaan we een paar dagen op werkkamp: sloten uitdiepen voor Staatsbosbeheer in de buurt van Nederweert; doen we tenminste nog iets nuttigs.

Enkele avonden later kondigt op een onbewaakt ogenblik een KSV Bestuurslid aan dat de groentijd voorbij is. Strikjes af, schortjes af, helmen de lucht in, bier halen aan de bar... tot de CC laat weten dat er maar één bevoegd gezag is om de groentijd te beëindigen. Een zwaar straf appèl is het gevolg.

Maar een paar dagen later is het dan toch zover. De groentijd op voet van ongelijkheid is ten einde. Er worden mooie groepsfoto's gemaakt vanaf het balkon van Sociëteit Cantil, één zonder helmen, één met helmen.

De groentijd op voet van gelijkheid begint. Je krijgt een Pa toegewezen waar je enigszins een vertrouwensband mee kunt opbouwen in deze barre tijden. Geen vernederingen meer, maar wel braspartijen, bierestafettes, zanglessen en invecten bij Vergilius in Delft. De uiteindelijke beloning is de inauguratie op 3 november 1967, bijna op de dag af zevenenvijftig jaar na de oprichting van KSV St. Franciscus Xaverius.

Op 4 november 2010, honderd jaar na de oprichting van de vereniging, is onze groepsfoto de 'centerfold' van het Wageningen Universiteitsblad 'Resource', omdat wij van 1967 de laatste klooiën waren die zijn kaal geschoren!

Langbroekerwetering

Als je op mijn detailkaart 'afdaalt' van de Utrechtse Heuvelrug naar de Nederrijn, met name tussen Amerongen en Doorn waar de uiterwaarden het breedst zijn, dan valt het grote aantal dicht bij elkaar gelegen kastelen meteen op.

Op dinsdag 9 september 2014 neem ik een groot aantal van deze kastelen op in mijn fietsroute van ongeveer zestig kilometer: er is vast een gemeenschappelijke noemer te ontdekken. Ik begin bij Kasteel Amerongen, dat in dit herdenkingsjaar van de Eerste Wereldoorlog sterk in het teken staat van het tweejarig verblijf (1918-1920) van Keizer Wilhelm II, hetgeen het einde van die oorlog betekende. Daarna heeft deze houthakker nog meer dan twintig jaar in en rond Huis Doorn huisgehouden.

Ik heb geluk! In de Amerongse Bovenpolder zie ik meteen vanaf de Lekdijk een twintigtal lepelaars in een waterpartij, en vlak daarachter in een weiland een tiental zilverreigers. Binnendijks staan een aantal paarden ingepakt in klederdracht tegen de dazen. Bij het inzoomen op een paard zie ik dat op zijn kleed met zebra-motief toepasselijk de woorden 'Buzz-off' staan gedrukt.

Het valt steeds meer op dat boerenbedrijven allerlei nevenactiviteiten opzetten om het hoofd boven water te houden. Deze hier langs de dijk doet aan 'Koeching': coaching tussen de koeien.

Bij het stuwcomplex Amerongen realiseer ik me dat het Eiland van Maurik aan de overkant ligt en dat ik daar ook bij dit complex heb gestaan, bij een pas aangelegde 'vistrap' om de stuw heen. Ik betrap me erop dat ik steeds 'fishtrap' zeg, maar dat is heel iets anders. Dit is echt een trap (met hele brede treden!) voor vissen om een niveau verschil te overbruggen als de stuwen dicht zitten.

Ik fiets onder de Wijkse molen door naar de kasteelruïne van Wijk bij Duurstede, een pracht van een feestlocatie. Vlakbij Wijk bij Duurstede, aan de overkant in de Rijswijkse Bovenpolder, lag Castellum Levefanum, een versterking aan de noordgrens van het Romeinse Rijk. En in de Middeleeuwen was Duurstede als Dorestad een zeer belangrijke handelsplaats.

Ik fiets het Amsterdam-Rijn Kanaal over via de Prinses Irene Sluizen. Het beroep van sluiswachter is bij deze Sluizen geen luizenbaan: zevenentachtigduizend schepen naar of van de havens van Amsterdam passeren hier jaarlijks.

Het begint een beetje te miezeren, en ik heb even weinig aandacht voor de omgeving op dit eiland tussen de Lek en het Amsterdam-Rijn Kanaal. Via de Goyer brug terug over het kanaal om dan de Kanaaldijk Noord te volgen tot aan het Gemaal Caspargouw, een verbinding tussen het Amsterdam-Rijn Kanaal en de Kromme Rijn. Hier is een uitgebreide vistrap aangelegd met veel uitleg op de picknicktafels. De medewerkers van het Waterschap De Stichtse Rijnlanden hebben de uitvindingen van collega Wim de Wit op waarde weten te schatten, en zijn naam verbonden aan de De Wit-vispassage en de De Wit-sluisvispassage (en aan de patenten, neem ik aan!). Twee sportvissers zitten in het Amsterdam-Rijn Kanaal precies te vissen daar waar de vissen de passage in- en uitgaan. Dat is blijkbaar toegestaan, maar ik vind het een beetje tegenstrijdig.

Een bord 'Particuliere Natuurparels' nodigt mij uit om te wandelen op Landgoed De Peppelenbuurt. Dit is een vrij nieuw Netwerk van particulieren die aan natuurbeheer doen. Langs de weg staat hier een grenspaal (uit 1997) van het Romeinse Rijk: 3 MP / 6,6 KM naar Levefanum in het zuiden, en 5 MP / 11 KM naar Fectio (plaatsje Vechten bij Bunnik) in het noorden. Helemaal lijkt deze omrekening niet te kloppen want de Romeinse MP ('Milia Passuum') was ongeveer vijftienhonderd meter.

Het eerste kasteel waar ik dichtbij kan komen is Beverweerd, maar als je de Langbroekerwetering bereikt en de Langbroekerdijk oostwaarts volgt dan struikel je bijna over de kastelen en burchten. De meesten zijn overigens niet te bezichtigen, maar wel is vaak het omringende landgoed te bewandelen. Zo maak ik mooie plaatjes van de kastelen Sterkenburg, Leeuwenburgh, Hinderstein, Lunenburg, en Sandenburg. De meeste kastelen zijn in de loop der tijden gemuteerd van verdedigingswerk tot lusthof en buitenplaats. Sandenburg is helemaal tot een 'tussen kunst & kitsch' kasteel verworden, waar je als eerste zou gaan zoeken naar Doornroosje.

De lange rechte Langbroekerwetering door het veen was een mooi, soms beter bevaarbaar alternatief voor de (Kromme) Rijn en daarom zeer geliefd voor buitenplaatsen, net als de Kromme Rijn zelf en de Vecht.

Bij Leersum kom ik nog langs Kasteel Broekhuisen. U weet nog wel, van die Meneer Nellesteyn, die er in de negentiende eeuw met zijn huishoudster vandoor ging.

Als ik op een terrasje in Amerongen geniet van een Duvel, stopt er een motoragent voor het café die met zijn fluitje tegenliggers tegenhoudt om vrij baan te maken voor een bruidspaar in een 2CV. Een tweede motoragent volgt de scheurende eend op de voet. Bizar, denk ik, en ik kan deze ongebruikelijke escorte alleen maar verklaren door een verband te leggen tussen het bruidspaar en een van al die adellijke lusthoven in dit gebied.

Horsterwold

De droogmaking van Zuidelijk Flevoland kwam gereed in 1968. Tussen 1972 en 1996 is aan de zuidzijde bij Zeewolde het Horsterwold aangeplant, met vierduizend hectare het grootste loofhoutbos van Nederland. De verbinding van de Oostvaardersplassen met het Horsterwold is in een vergevorderd stadium, al mocht eendagsvlieg Henk Bleker daar als Staatssecretaris in het Kabinet Rutte-1 tijdelijk even een streep door halen.

Voor een globale indruk van dit gebied heb ik twee bezoeken nodig, een wandeltocht in de Stille Kern op vrijdag 12 september 2014, en een fietstocht in de buitenranden op woensdag 17 september.

Ik begin de wandeling aan de westzijde. Het is even zoeken hoe het gebied binnen te komen. Aan de westzijde liggen Nijkerkerweg, Nijkerkerpad, Nijkerkertocht en een stuk of tien enorme windmolens gebroederlijk parallel, maar alleen het pad geeft toegang tot de Parkeerplaats aan het begin van de Flediteweg.

Bijna meteen zit ik bij waterpartijen vol doerebouts en honderden eenden die voor mij op de vlucht slaan. Ik zie een enkele dodaars, een kleine schuwe fuut herkenbaar aan een wit, poederdonzig kontje (dodde-aars), die zich thuis voelt tussen die doerebouts (grote lisdodde).

De bulten paardenvijgen op het wandelpad worden steeds verser en ik haal een groepje koniks in. Ik blijf op afstand. Terwijl de merries en veulens rustig doorgaan met grazen, staat de leadhengst me doordringend aan te kijken, tot ik rechtsomkeer maak.

Er liggen grote partijen productiehout langs de paden, vooral populier, maar er is blijkbaar weinig belangstelling voor. De stapels zijn niet van gister en ook niet van vorige maand. De

stammen zien er verweerd uit, hebben uitlopers, zijn bedekt met mostapijten, en prachtige paddenstoelen groeien op de jaarringen naar buiten.

Ik kruis de Flediteweg richting Stille Kern. Al steken ze een beetje magertjes af bij de tropische 'big five', ook wij hebben in Nederland de 'grote vijf': ree, edelhert, wild zwijn, bever, zeehond. In het Horsterwold kun je met de boswachter middels een kanotocht van tien kilometer in de avondschemering de bever proberen te scoren.

Bij de Welpplas zijn, om enkele grazige weiden heen, afrasteringen met schrikdraad aangelegd. Waarschijnlijk een hulpmiddel om, indien nodig, de koniks te kunnen isoleren.

Als ik bij de waterplassen in de Stille Vallei ben aangekomen, neem ik even koffiepauze. Ik ben nu twee uur onderweg, en ben welgeteld één wandelaar tegengekomen! Ik volg de mooie waterpartijen tot aan de Horsterberg, waar flink wat ecologische informatie wordt gegeven over het gebied. Over de populier, wilg, meidoorn, es, els en hazelaar, en hun interacties met wielewaal, blauwborst, klapekster, gaai, lepelaar en dodaars. Hoe was dat lied ook alweer over de wielewaal? 'Duudeljo-o klinkt zijn lied...' Als boreling van de Meidoornlaan doet het ecologisch belang van de meidoorn me goed. Zijn doornen beschermen hemzelf maar ook andere bomen en planten in zijn beschutting tegen wildvraat. En de klapekster (slagersvogel) spiest een overvloed aan prooivangsten aan de doornen voor later gebruik.

Ik blijf onbewust een kilometerslange, brede, zandige brandgang in mijn route te hebben opgenomen. Blijkbaar neemt niemand dit pad, want er is geen voetstap te bekennen in de zestig centimeter brede sporen van rupsbanden die het pad hebben geëgaliseerd, en ook de koniks komen hier niet. Een eldorado voor de forensisch deskundige die geïnteresseerd is in wildsporen: het stikt van de tweehoevige afdrukken in allerlei soorten en maten, en van drolletjes in velerlei kleuren en geuren.